

نقش واسطه ای ایمنی هیجانی در رابطه بین ادراک ریسک با آسیب پذیری روانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی

مریم درزی آزادبنی^۱، محمدکاظم فخری^{۲*}، بهرام میرزائیان^۳

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر مدل‌یابی نقش واسطه ای ایمنی هیجانی در رابطه بین ادراک ریسک با آسیب پذیری روانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی بود.

روش: هدف تحقیق، کاربردی و روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش تمام دانش آموزان پایه اول در دوره دوم متوسطه شهر ساری در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. ۲۶۰ نفر با استفاده از روش نمونه برداری خوشه ای انتخاب شدند و به پرسشنامه ادراک ریسک راندمو و ابورسون (۲۰۰۴)، پرسشنامه اضطراب اجتماعی (SPI)، پرسشنامه آسیب روانی (SCL-25) و مقیاس ایمنی هیجانی برونر و همکاران (۲۰۰۸) پاسخ دادند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته‌ها: بر اساس یافته های پژوهش مدل پژوهش دارای برازش مطلوب بود و ۶۶ درصد از متغیر آسیب پذیری روانی توسط ادراک ریسک و ایمنی هیجانی قابل تبیین بود. همچنین بین مولفه های ادراک ریسک و ایمنی هیجانی با آسیب پذیری روانی همبستگی منفی معنی داری وجود داشت ($P < 0/001$).

نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی با میانجی گری نقش ایمنی هیجانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی اثر غیر مستقیم دارا می باشد.

کلید واژه ها: ایمنی هیجانی، ادراک ریسک، آسیب روانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

---

۱ دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.
۲ استادیار، گروه روانشناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران mk.fakhri2@gmail.com
۳ استادیار، گروه روانشناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

مقدمه

در طی چند دهه اخیر روان شناسان در مورد آسیب شناسی روانی توجه فزاینده ای به ساختارهای شناختی هیجانی داشته اند که از آن جمله می توان به ایمنی هیجانی و ادراک ریسک اشاره داشت که از آن باید به عنوان اساسی ترین و پایه ای ترین سطوح شناختی هیجانی یاد کرد (دهولندر، برون، آرهینفول، گراف و کلیپشتاین گروبویش^۱، ۲۰۱۸). در ایجاد و نگهداری اختلالات گوناگون اضطرابی ویژگی های روان شناختی همچون؛ بهزیستی، راهبردهای مقابله و سطح خود اثرمندی نقش دارند به طوری که به نظر می رسد این الگوهای ذهنی مرتبط با اختلالاتی همچون اضطراب اجتماعی است و که با پیامدهای حوزه آسیب پذیری نسبت به خود؛ همچون احساس تنهایی، مشکلات ارتباطی، تحصیلی و ترس از قضاوت ظاهری توسط دیگران همراه است (رنجبری، کریمی، محمدی و نوروزی، ۱۳۹۶).

اختلال های اضطرابی جزء شایعترین اختلال های بسیاری از مناطق دنیاست که مشکلات و عوارض زیادی را به دنبال دارد، که یکی از مهمترین تاثیرات آن بر عملکرد شناختی رفتاری افراد در انتخاب رفتار مناسب در موقعیت های بسیار مهم می باشد، از طرفی دیگر انسان ها همواره نسبت به این محرک های محیطی واکنش پذیری متفاوتی را ابراز می کنند که می تواند اشکال متفاوت رفتاری هیجانی داشته باشد (سرسیمبنه، لالونگا، پروزا، پسینا و پینو^۲، ۲۰۱۶). هافمن و والاس^۳ (۲۰۱۸) در پژوهش خود نشان دادند که هزینه های آسیب پذیری اقتصادی در اضطراب شدید احساسی و رفتارهای نامطلوب سلامت در نتیجه ی مراقبت نامناسب در ابعاد هیجانی، عاطفی و بین فردی در خانواده ها و دوستان است. همچنین از نظر گیلسون^۴ (۲۰۱۸) بین آسیب پذیری در ابعاد متفاوت و سطح امنیت با ابعاد هیجانی ایمن در ارزیابی، ابراز و بیان آن در افراد می توان روابط دقیقی را اشاره داشت و بچارد و همکاران^۵ (۲۰۱۷) در پژوهش خود نشان دادند که آسیب پذیری روانشناختی می تواند تعیین کننده ی قوی ای برای طوح متفاوت رفتارهای ارتباطی و اجتماعی و حمایت های کسب شده داشته باشد. از سویی دیگر، ریسک پذیری حالتی در جاندار، خواه خفیف و خواه شدید، که در جریان تجاربی با مایه های عاطفی نمایان می شود و میل به هیجان ها و تجربیات متنوع، تازه، پیچیده و شدید و تمایل به مخاطره جویی بدنی، اجتماعی، قانونی و حتی تجربیات مالی، وابسته به چهارعنصر اصلی از ریسک پذیری می باشد که عبارتند از: هیجان زدگی و ماجراجویی، تجربه جویی، بازدارایی زدایی و حساسیت نسبت به یکنواختی. هیجان طلبی به صورت خصیصه ای است که تمایل به تنوع، پیچیدگی، هیجان و کسب تجربه و خطر کردن برای کسب تجربه از

1 Den Hollander, Browne, Arhinful, Graaf & Klipstein-Grobusch

2 Crescimbene, Longa, Peruzza, Pessina & Pino

3 Hoffman & Wallace

4 Gilson

5 Bechard and et al

ویژگی های بارز آن است (ویکنز و هوری^۱، ۲۰۰۸). بطوری که پژوهش ها حاکی از ارتباط ناگویی هیجانی با آسیب پذیری روانی و آسیب پذیری بدنی بوده (بشارت و لواسانی، ۱۳۹۳) و برخی مطالعات همبستگی نشان از نقش مهم حمایت اجتماعی ادراک شده افراد از محیط و اطرافیان در بروز این اختلالات و آسیب پذیری روانی بوده و نیز اینکه عامل اختلالات و آسیب پذیری روانی با سخت رویی (بیشتر خرده مقیاس چالش) و ادراک ریسک افراد دارد (معمدی شلمزاری؛ خرامان و قمبری، ۱۳۹۳).

ریسک در تعریف عام، احتمالی است که یک کنش یا کنش وری (یا بی کنشی) مشخص منجر به زیان یا برون دادها و پیامدهای ناخوشایند و ناخواسته گردد. تقریباً همه کوشش های بشری دربردارنده ی درجاتی از ریسک است (میلز، لويس، هال فیلیس، موریش، گیل مور و کاسوف^۲، ۲۰۱۶)، با این همه برخی از آنها ریسک های بیشتری را به همراه دارند. ریسک بر طیف گسترده ای از معانی دلالت دارد مانند ترس از خطرات خاص، عدم قطعیت در مورد منافع کسب شده یا ازدست دادن، ترس از نیروهای بدخواه طبیعت و هیجان ماجراجویی. بسیاری از ریسک ها در زندگی روزمره به سرعت و خودکار با به یاد آوردن آنچه در گذشته اتفاق افتاده (تجربیات) کنترل می شوند (آلفونسون و اوهمن^۳، ۲۰۱۵).

گریچ، هرولد و مایلز^۴ (۲۰۰۳) آنها در الگوی شناختی مبتنی بر بافت، فرایندهای شناختی و هیجانی کودک را به عنوان واسطه میان مشکلات والدین و مشکلات کودکان می دانند. در همین راستا دیویس و کامینگز^۵ (۲۰۰۵) نظریه ایمنی هیجانی را مطرح نمودند. در این نظریه، متغیر ایمنی هیجانی به عنوان متغیر واسطه ای میان تأثیر خانواده و تعارض والدینی بر مشکلات رفتاری کودکان مطرح می شود (آکین، درمیرچی و یلدز^۶، ۲۰۱۶). به اعتقاد شیمنتی و همکاران^۷ (۲۰۱۷) ایمنی هیجانی عبارت است از ارزیابی ایمن، مثبت و پایدار کودکان از روابط خانواده در مواجهه با هرگونه واقعه استرسزا از قبیل تعارض زناشویی و درگیری های خانوادگی. ماردپور و نجمه شهرآشوب (۱۳۹۷) در مدل خود در پژوهش خود نشان دادند که بین تحریف های شناختی و ناگویی هیجانی رابطه معنی داری وجود دارد، بین ناگویی هیجانی و آسیب پذیری روانی رابطه معنی داری وجود دارد. بین تحریف های شناختی و آسیب پذیری روانی رابطه معنی داری وجود دارد. تحریف های شناختی و ناگویی هیجانی میزان آسیب پذیری روانی را پیش بینی می کنند.

1 Wickens & Horrey

2 Miles, Lewis, Hall-Phillips, Morrish, Gilmore & Kasouf

3 Olofsson & Öhman

4 Grych, Harold, & Miles

5 Davies & Cummings

6 Akın, Demirci, & Yıldız

7 Schimmenti et al

شالچی، تنگستانی زاده، پرنیان خوی و یاقوتی آذری (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که بین آسیب پذیری نسبت به اعتیاد با هوش هیجانی و ارضای نیازهای بنیادین روان شناختی، رابطه ی معکوس معنادار وجود دارد. مدل پیشنهادی از برازش مطلوبی با داده ها برخوردار بوده است. قدم پور، شفیع و حیدری راد (۱۳۹۶) در بررسی رابطه مزاحمت‌های سایبری با آسیب‌پذیری روانی و افکار خودکشی در دانشجویان دختر و پسر در پژوهش خود نشان دادند که در میزان همبستگی نمره کلی افکار خودکشی با زیرمؤلفه های مزاحمت سایبری (قلدری و قربانی) بین دو گروه تفاوت معنی داری وجود دارد و همچنین بین دو گروه در متغیرهای آمادگی برای خودکشی با قربانی و تمایل به خودکشی واقعی با قلدری تفاوت معنی داری وجود دارد.

بشارت، مسعودی و غلامعلی لواسانی (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند که ناگویی هیجانی با آسیب‌پذیری روانی و آسیب‌پذیری بدنی در سطح رابطه ی مثبت معنادار دارد. همچنین تاهل، در رابطه ی بین ناگویی هیجانی و آسیب‌پذیری بدنی نقش تعدیل‌کننده داشت. همچنین قره باغی و وفایی (۱۳۸۶) در بررسی خود بر روی ایمنی هیجانی در خانواده و نشانه های آسیب شناختی روانی و سلامت کودک: بررسی نقش واسطه ای و تعدیل‌کننده خلق کودک در پژوهش خود نشان دادند که نقش پیش بینی‌کننده ایمنی هیجانی خانواده در کاهش مشکلات عاطفی- رفتاری و نقش پیش بینی‌کننده ایمنی هیجانی خانواده در کاهش مشکلات عاطفی- رفتاری و نقش پیش بینی‌کننده هیجان مدار کودک به نایمنی و همچنین خلق کودک در پیش بینی نشانه های آسیب شناختی و سلامت کودک است.

هافمن و والاس^۱ (۲۰۱۸) در پژوهش خود نشان دادند که هزینه های آسیب پذیری اقتصادی در اضطراب شدید احساسی و رفتارهای نامطلوب سلامت در نتیجه ی مراقبت نامناسب در ابعاد هیجانی، عاطفی و بین فردی در خانواده ها و دوستان است.

گیلسون^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود نشان دادند که بین آسیب پذیری در ابعاد متفاوت و سطح امنیت با ابعاد هیجانی ایمن در ارزیابی، ابراز و بیان آن در افراد می توان روابط دقیقی را اشاره داشت. بچارد و همکاران^۳ (۲۰۱۷) نیز در پژوهش خود نشان دادند که آسیب پذیری روانشناختی می تواند تعیین‌کننده ی قوی ای برای طوح متفاوت رفتارهای ارتباطی و اجتماعی و حمایت های کسب شده باشد.

در نظریه دیویس، کامینگز و وینترز^۴ (۲۰۰۴) می‌بینیم که با افزایش تعارضات والدین و مشکلاتشان با کودک، ایمنی هیجانی وی کاهش یافته و از این طریق مشکلات انطباقی کودک تحت تأثیر قرار می‌گیرد. بر اساس این تئوری هنگامی که احساس ایمنی در نتیجه مشکلات با والدین و خانواده از دست می‌رود،

1 Hoffman & Wallace

2 Gilson

3 Bechard and et al

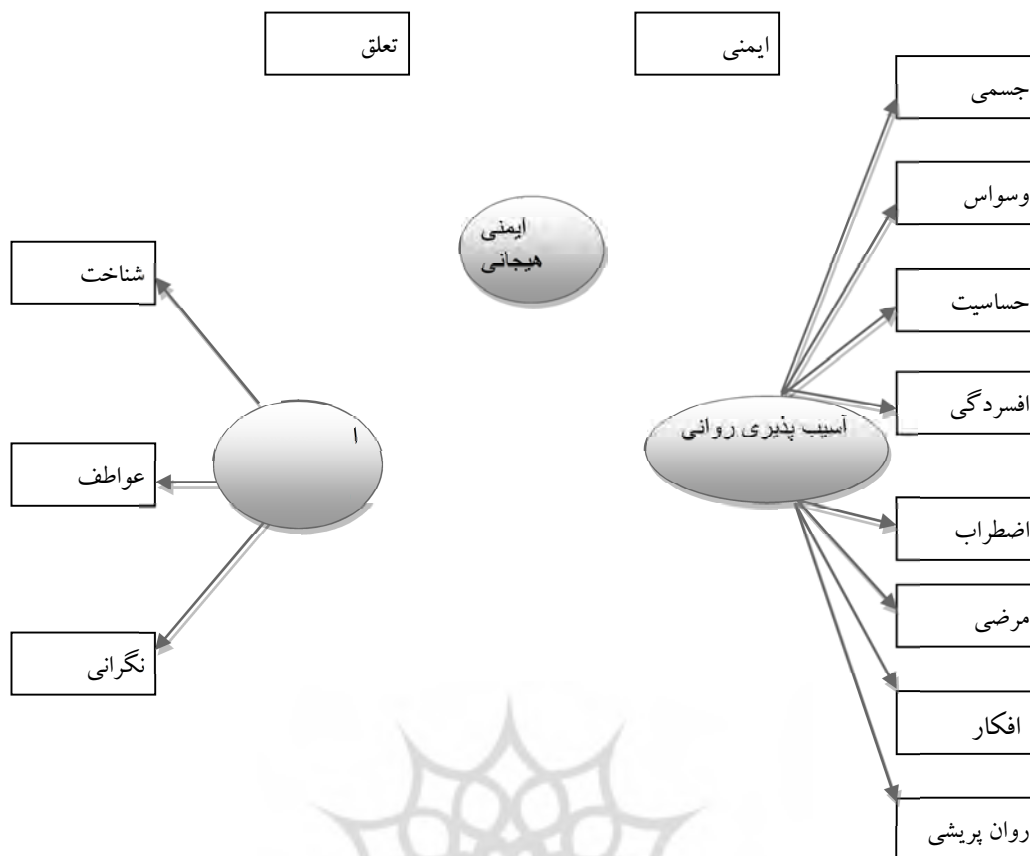
4 Davies, Cummings, & Winter

تلاش برای بازگشت ایمنی هیجانی می‌تواند در بلند مدت باعث ناسازگاری و رشد مشکلات و اختلالات درونی (افسردگی، اضطراب) یا مشکلات بیرونی (پرخاشگری، رفتار ضد اجتماعی) گردد (دیویس، مارتین، استورگ اپل، ریپل و سیچتی^۱، ۲۰۱۶). با توجه به آن که این مسائل در خانواده با بسیاری از مشکلات فرزندان در خصوص آسیب های روانی بر طبق مطالعات پیشین در ارتباط است. لذا هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه ای ایمنی هیجانی در رابطه بین ادراک ریسک با آسیب پذیری روانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی بوده و بر این اساس مدل مفهومی زیر مبتنی بر یافته های پیشین درباره موضوع تدوین شده است (شکل ۱).

---

1 Davies, Martin, Sturge-Apple, Ripple, & Cicchetti

شکل ۱. مدل مفهومی پیشنهادی پژوهش

روش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر روش مدل یابی معادلات ساختاری (SEM) بود. جامعه آماری این پژوهش را تمامی دانش آموزان پایه اول دوره دوم متوسطه شهر ساری در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ تشکیل دادند. برای سازگاری با الگوی معادلات ساختاری تعداد نمونه باید حداقل ۱۵ برابر متغیرهای مشاهده شده باشد (استیونس، ۱۹۹۴، به نقل از هومن، ۱۳۹۳) در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه با توجه به تعداد متغیرهای مشاهده شده و تخصیص ضریب ۱۵ برای هر متغیر مشاهده شده (۱۷ متغیر مشاهده شده در مدل)، و با احتساب احتمال وجود پرسشنامه های ناقص ۲۶۰ نفر به عنوان حجم نمونه به روش هدفمند (با توجه به ملاک دارا بودن اضطراب اجتماعی در دانش آموزان) انتخاب می گردند. معیارهای ورود عبارت بود از: (۱) تکمیل رضایت نامه کتبی. (۲) اشتغال به تحصیل در پایه اول دوره دوم

متوسطه شهر ساری در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ معیارهای ورود عبارت بود از: (۱) اعلام عدم رضایت جهت ادامه همکاری (۲) انصراف از همکاری در فرآیند اجرای پژوهش.

پرسشنامه ادراک ریسک راندمو و ابورسون (۲۰۰۴): این پرسشنامه دارای ۱۰ سوال و هدف آن ادراک فرد از منفی بودن کلی فرآیند کنش، مبتنی بر ارزیابی فرایندهای منفی همگن و احتمال رخداد این پیامد، با این تعریف ریسک درک شده از دو مفهوم اساسی تشکیل می شود، یعنی پیامدهای منفی یک تصمیم و احتمال رخداد این پیامدها می باشد. فرد دائم با تصمیم هایی مواجه می شوند که عدم قطعیت و احتمال به وجود آمدن پیامدهای منفی را در بر دارد و سه خورده مقیاس ادراک ریسک مبتنی بر شناخت (۴ سوال) و ادراک ریسک مبتنی بر عواطف (۴ سوال) و نگرانی (۲ سوال از دو خورده مقیاس دیگر) است. روش نمره گذاری به روش لیکرت در ۵ درجه خیلی کم با نمره ۱ و خیلی زیاد با نمره ۵ می باشد. نمره بالاتر نشان دهنده ی ادراک بهتر از ریسک است، اعتبار و روایی این پرسشنامه در پژوهش های مختلف خارجی از قبیل راندمو و ابورسون^۱ (۲۰۰۴) و راندمو و همکاران (۲۰۱۱) مورد تایید قرار گرفته است، در این پژوهش پایایی به روش آلفای کرونباخ مقیاس ادراک ریسک مبتنی بر شناخت (۰/۸۸) و ادراک ریسک مبتنی بر عواطف (۰/۸۴) و نگرانی (۰/۸۹) و نمره کلی (۰/۹۱) بدست آمده است.

پرسشنامه اضطراب اجتماعی (SPI): پرسشنامه هراس اجتماعی در سال ۲۰۰۰ توسط کانور و همکارانش به منظور ارزیابی اضطراب اجتماعی طراحی شد. پرسشنامه مذکور سه حیطه بالینی هراس اجتماعی یعنی ترس، اجتناب و علائم فیزیولوژیکی این اختلال را می سنجد. از مزیت های این پرسشنامه کوتاه بودن و سادگی نمره گذاری آن است که سبب می شود بتوان از آن به سهولت و بر روی جمعیت های بزرگ همانند دانشجویان استفاده کرد. یکی از موارد استفاده این پرسشنامه آزمودن پاسخ به درمان در مبتلایان به اختلال اضطراب اجتماعی است. پرسشنامه هراس اجتماعی کانور (SPI) یک مقیاس خودسنجی شامل ۱۷ ماده است و از سه زیرمقیاس فرعی ترس (۶ ماده)، اجتناب (۷ ماده) و ناراحتی فیزیولوژیک (۴ ماده) تشکیل می شود. نمره گذاری این مقیاس بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه ای بوده و امتیاز هر کدام از گزینه ها به این صورت می باشد که اصلا (۰) تا خیلی زیاد (۴) دریافت می کند. براساس نتایج به دست آمده برای تفسیر نمرات، نقطه برش ۴۰ با کارایی دقت تشخیص ۸۰ درصد و نقطه برش ۵۰ با کارایی ۸۹ درصد، افراد مبتلا به هراس اجتماعی را از افراد غیرمبتلا متمایز میکند (فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸). طبق گزارش سازندگان این پرسشنامه از اعتبار و روایی بالایی برخوردار است. اعتبار آن با روش باز آزمایی در گروههایی با تشخیص اختلال هراس اجتماعی برابر با ۰/۸۷ تا ۰/۸۹ بوده و ضریب همسانی درونی آن (آلفای کرونباخ) در یک گروه بهنجار ۰/۹۴ گزارش شده است. همچنین برای مقیاس های فرعی

ترس ۰/۸۹، اجتناب ۰/۹۱ و ناراحتی فیزیولوژیکی ۰/۸۰ گزارش شده است. روایی سازه در مقایسه نتایج این آزمون در دو گروه از آزمودنیهای با تشخیص اختلال هراس اجتماعی و آزمودنیهای گروه افراد بهنجار بدون تشخیص روانپزشکی بررسی شد که تفاوت معناداری با هم در پژوهش خود نشان دادند که این خود حاکی از اعتبار بالای آن است (سلاجقه و بخشانی، ۱۳۹۳).

پرسش نامه آسیب روانی (SCL-25): پرسش نامه آسیب روانی (SCL-25) را نجاریان و داوودی (۱۳۸۰) ساختند. این پرسش نامه ۲۵ ماده دارد که روی یک طیف ۵ درجه‌ایی از نمره صفر تا چهار ثبت می‌گردد. پرسش نامه (SCL-25) را پرسش نامه سلامت روانی می‌دانند، ولی در واقع این پرسش نامه به اندازه‌گیری آسیب‌شناختی روانی فرد می‌پردازد، که ۸ عامل اصلی ۱- شکایات جسمانی (۲، ۶، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۲۵) ۲- وسواس فکری و عملی (۱۱، ۲۱، ۲۲) ۳- حساسیت میان فردی (۵، ۹، ۲۰) ۴- افسردگی (۴، ۱۳) ۵- اضطراب (۳، ۷، ۸) ۶- اضطراب فوبیک مرضی (۱۰، ۱۴، ۱۵) ۷- افکار پارانوئیدی (۲۴) ۸- روان پریشی (۱، ۱۹، ۲۳) را در یک هفته ی گذشته مورد ارزیابی قرار می‌دهد. نمره گذاری از هیچ (۱) تا به شدت (۵) در نظر گرفته می‌شود. شامل تفسیر نمرات پرسش نامه به این صورت است که هرچه نمره‌های فرد پایین‌تر باشد، نشانه سلامت روانی و نمرات بالاتر نشانه نداشتن سلامت روانی فرد می‌باشد. میانگین دو و بالاتر در نمرات خام کل پرسشنامه، نشانه ی وجود علائم جدی دانسته می‌شود. پایایی پرسش نامه سلامت روانی (SCL-25) از طریق محاسبه همسانی درونی در نمونه‌های دختر ۰/۹۷ و در نمونه‌های پسر ۰/۹۸ به دست آمده است. ضریب اعتبار به شیوه بازآزمایی در یک نمونه ۳۱۲ نفری از دانشجویان دانشگاه شهید چمران به فاصله ۵ هفته در کل نمونه ۰/۷۸ گزارش شده است.

مقیاس ایمنی هیجانی برونر و همکاران (۲۰۰۸): مقیاس ایمنی هیجانی توسط برونر و همکاران (۲۰۰۸) ساخته شد. این مقیاس دارای ۲۵ آیت است. آیت های پرسشنامه بر احساسات، رفتارها و شناخت های افراد تاکید دارد و مهم ترین هدف این پرسشنامه برای فرزندان توسعه طرحی برای نشان دادن چالش ها و نقاط قوت رابطه به منظور حرکت به سمت سطوح بالاتر تعهد و امنیت وهمچنین درک متقابل روابط با یکدیگر می باشد. روایی، پایایی توسط برونر و همکاران (۲۰۰۸) تایید شده است. این پرسشنامه شامل ۲ عامل و ۲۵ ماده است که بر روی عامل اول (ایمنی) ۱۳ ماده و بر روی عامل دوم (تعلق) ۱۲ ماده قرار گرفته است. طیف سوالات از کاملا موافقم ۵ تا کاملا مخالفم ۱ می‌گیرد، روایی توسط سازندگان تایید و پایایی برای مولفه ها ۰/۸۶، ۰/۸۷ و برای کل ۰/۸۹ بدست آمده است. در ایران این پرسشنامه در ابعاد گسترده در حیطه ی نوجوانان و دانش آموزان در روابط با والد ابتدا به کاررفته است و توسط شادایی، قلتاش و رفاهی (۱۳۹۴) هنجار شده است و روایی تایید و پایایی آن در ایران برای خرده مقیاس ها با روش آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۹ و ۰/۸۹ و ۰/۹۰ برآورده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های از نوع معادلات رگرسیونی ساختاری با توجه به نرم افزار spss24 و Amos23 بود.

یافته ها

در ابتدا در بخش آمار توصیفی با توجه به دو شاخص پراکندگی و شاخص گرایش به مرکز شامل میانگین و انحراف استاندارد و همچنین حداقل و حداکثر متغیرهای ادراک ریسک، ایمنی هیجانی و آسیب پذیری روانی در جدول (۱) قابل مشاهده می باشد.

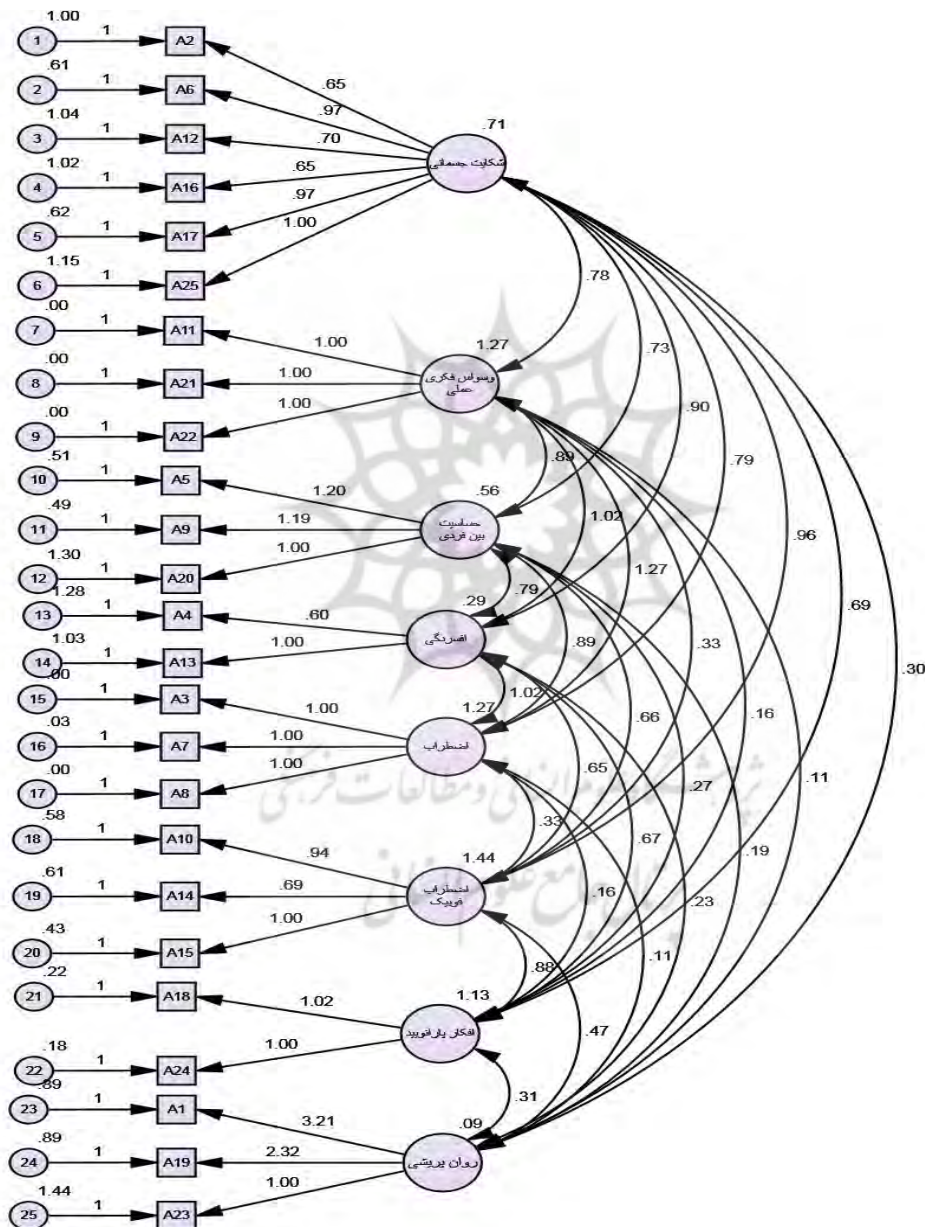
جدول ۱. آمارهای توصیفی متغیر ادراک ریسک، ایمنی هیجانی و آسیب پذیری روانی

متغیر	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد	
ریسک مبتنی بر شناخت	۴	۲۱	۱۲/۸۳	۴/۸۱	ادراک
ادراک ریسک مبتنی بر عواطف	۵	۱۹	۸/۹۲	۴/۳۴	ریسک
نگرانی	۲	۹	۴/۲۷	۵/۵۱	
نمره کل	۸	۳۵	۲۲/۳۹	۴/۴۸	
ایمنی	۱۵	۵۸	۳۳/۸۶	۸/۵۳۴	ایمنی
تعلق	۱۳	۵۲	۳۱/۶۳	۷/۸۶۴	هیجانی
نمره کل	۳۰	۱۲۰	۶۱/۹۲	۱۸/۰۸۶	
شکایات جسمانی	۶	۱۷	۱۲/۳۸	۳/۶۸	آسیب
وسواس فکری و عملی	۳	۱۲	۸/۳۳	۳/۲۶	پذیری
حساسیت میان فردی	۳	۱۱	۶/۴۱	۳/۱	روانی
افسردگی	۴	۱۱	۸/۶۶	۳/۲۵	
اضطراب	۳	۱۰	۸/۴۳	۴/۰۲	
اضطراب فوبیک مرضی	۲	۱۱	۷/۶۶	۳/۷۵	
افکار پارانوئیدی	۳	۱۲	۷/۸	۳/۲۸	
روان پریشی	۲	۱۰	۷/۶۲	۳/۴۶	
آسیب پذیری روانی	۰	۹۳	۵۸/۴۴	۱۶/۰۶	
شکایات جسمانی	۶	۱۷	۱۲/۳۸	۳/۶۸	

در ابتدا با بررسی پیش فرض های آماری با استفاده از آزمون های، کشیدگی و چولگی، جعبه ای، کولموگروف-اسمیرنوف داده های پرت شناسایی، سپس با استفاده از آزمون ماهالانوبیس^۱ داده های پرت حذف شد. همچنین پس از بررسی نرمالی داده ها مدل اندازه گیری متغیرهای پژوهش بررسی و تایید شد. نتایج ماتریس همبستگی نشان داد که همبستگی معنی داری بین متغیرهای ادراک ریسک و ایمنی هیجانی با آسیب پذیری روانی وجود داشت. همبستگی منفی معنی داری بین متغیرهای ادراک ریسک (ریسک مبتنی بر شناخت، ادراک ریسک مبتنی بر عواطف، نگرانی و نمره کلی)، و ایمنی هیجانی (ایمنی، تعلق و نمره کلی) با

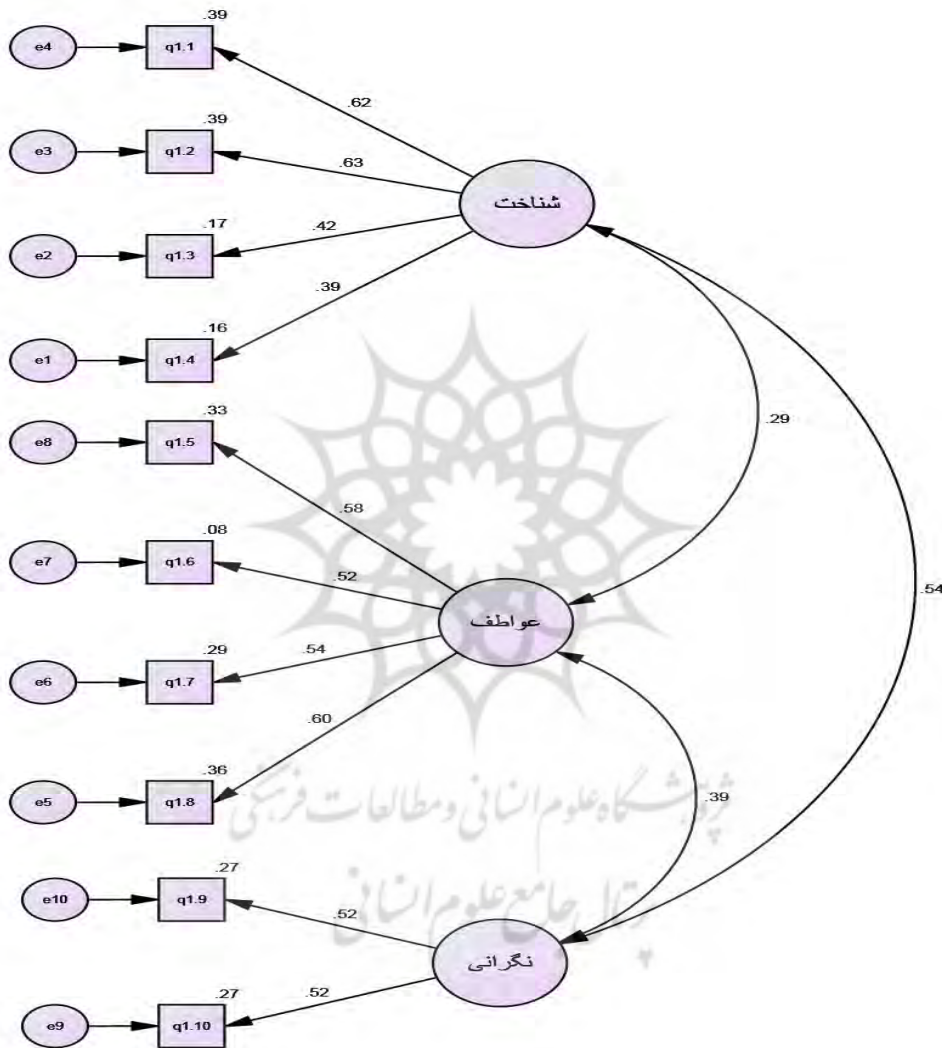
1 Mahalanobis test

آسیب پذیری روانی (شکایات جسمانی، وسواس فکری و عملی، حساسیت میان فردی، افسردگی، اضطراب، اضطراب فوبیک مرضی، افکار پارانوئیدی، روان پریشی و نمره کلی) در آزمودنی ها را نشان داد. پس از تدوین مدل مفهومی در ابتدا جهت بررسی متغیرهای مورد مطالعه باید بررسی نمود که آیا گویه های هر ابزار شاخص مناسبی جهت تدوین یک مدل مفهومی می باشند، در صورتی که با توجه به معیارهای ذکر شده مناسب باشند، مورد اندازه گیری پیرو هر متغیر مورد تایید قرار خواهد گرفت و در صورتی که مقادیر بدست آمده از بارهای عاملی در هر گویه از معیار $0/30$ پایین تر باشد، بایستی در مدل اصلاح صورت گیرد.

شکل ۱. مدل اندازه گیری استاندارد نشده و واریانس های خطا آسیب پذیری روانی

مدل اندازه‌گیری متغیر آسیب‌پذیری روانی را با ضرایب استاندارد و مقادیر غیر استاندارد به دست آمده نشان می‌دهد که درجات مختلف روی متغیرهای آشکار (گویه‌ها) بار شده است. واریانس خطای هر یک از گویه‌ها نیز گزارش شده است و به طور کلی بررسی روایی تمامی گویه‌های آسیب‌پذیری روانی، نشان داد که هیچ یک از بارهای عاملی گویه‌ها پایین‌تر از آماره $0/30$ نبود، بررسی روایی متغیر آسیب‌پذیری روانی حاکی از آن است تمامی متغیرهای آشکار (گویه‌ها) توان پیش‌بینی با بار عاملی بالاتر از $0/30$ آسیب‌پذیری روانی را دارا بودند.

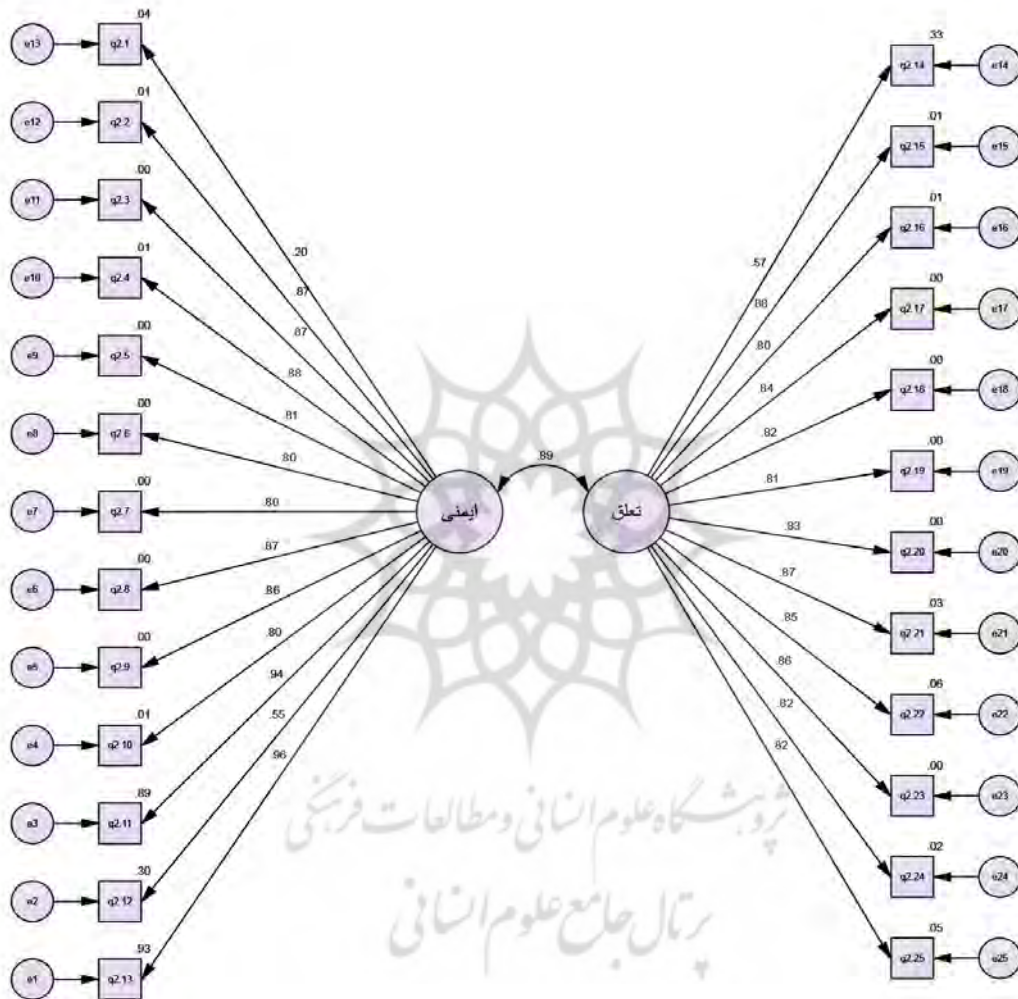

DF:28 RMSEA:0/018 P-value:0/000

GFI:0/999 CFI:0/999 NFI: 0/999

شکل ۲. مدل اندازه‌گیری آزمون شده به همراه آماره‌های پیش‌بینی استاندارد شده ادراک ریسک

مدل اندازه‌گیری متغیر ادراک ریسک را با ضرایب استاندارد و مقادیر غیر استاندارد به دست آمده نشان می‌دهد که درجات مختلف روی متغیرهای آشکار (گویه‌ها) بار شده است. واریانس خطای هر یک از گویه‌ها نیز گزارش شده است و به طور کلی بررسی روایی تمامی گویه های ادراک ریسک، نشان می‌دهد که هیچ یک از بارهای عاملی گویه ها پایین تر از آماره ی ۰/۳۰ نمی باشد، بررسی روایی متغیر ادراک ریسک حاکی از آن است تمامی متغیرهای آشکار (گویه ها) توان پیش بینی با بار عاملی بالاتر از ۰/۳۰ خرده مقیاس ادراک ریسک دارا می باشند.

DF:77 RMSEA: 0/042 P-value:0/000

GFI:0/987 CFI:0/988 NFI: 0/991

شکل ۳. مدل اندازه گیری از مون شده به همراه آماره های پیش بینی استاندارد شده ایمنی هیجانی

مدل اندازه‌گیری متغیر ایمنی هیجانی را با ضرایب استاندارد و مقادیر غیر استاندارد به دست آمده نشان می‌دهد که درجات مختلف روی متغیرهای آشکار (گویه‌ها) بار شده است. واریانس خطای هر یک از

گویه‌ها نیز گزارش شده است و به طور کلی بررسی روایی تمامی گویه های ایمنی هیجانی، نشان می دهد که هیچ یک از بارهای عاملی گویه ها پایین تر از آماره ی ۰/۳۰ نمی باشد، بررسی روایی متغیر ایمنی هیجانی حاکی از آن است تمامی متغیرهای آشکار (گویه ها) توان پیش بینی با بار عاملی بالاتر از ۰/۳۰ خرده مقیاس ایمنی هیجانی دارا می باشند.

جدول ۲. نتایج تحلیل پایایی سازه های مورد مطالعه پژوهش همراه نشانگرها

ضریب میانگین واریانس استخراج شده pc > 0.5 (AVE)	ضریب پایایی مرکب (CR) pc > 0.7	Alpha $\geq$ 0/5	
۰/۵۳۶	۰/۷۳۸	۰/۸۳۲	ریسک مبتنی بر شناخت
۰/۵۷۲	۰/۷۴۱	۰/۸۴۴	ادراک ریسک مبتنی بر عواطف
۰/۵۵۵	۰/۷۲۶	۰/۸۷۳	نگرانی
۰/۵۹۶	۰/۸۰۹	۰/۸۸۳	ادراک ریسک
۰/۵۷۸	۰/۷۸۳	۰/۸۹۸	ایمنی
۰/۶۳۴	۰/۷۵۲	۰/۸۵۴	تعلق
۰/۵۹۷	۰/۷۴۵	۰/۹۱۳	ایمنی هیجانی
۰/۵۰۲	۰/۷۶۶	۰/۷۹۲	شکایات جسمانی
۰/۵۱۱	۰/۷۸۹	۰/۷۹۵	وسواس فکری و عملی
۰/۵۷۶	۰/۷۷۸	۰/۸۴۵	حساسیت میان فردی
۰/۵۷۲	۰/۷۴۱	۰/۸۱۲	افسردگی
۰/۵۵۵	۰/۷۲۶	۰/۷۹۵	اضطراب
۰/۵۶۷	۰/۸۰۹	۰/۸۲۱	اضطراب فوبیک مرضی
۰/۵۱۳	۰/۸۷۱	۰/۸۴۳	افکار پارانوئیدی
۰/۵۳۶	۰/۷۳۸	۰/۸۳۲	روان پریشی
۰/۵۷۲	۰/۷۴۱	۰/۸۷۴	آسیب پذیری روانی

به طور کلی با توجه به جدول (۲) نتایج میانگین واریانس های استخراجی AVE نشان داد تمامی خرده مقیاس ها در مدل اندازه گیری مقدار بدست آمده ی آن از حد معیار ۰/۵ بزرگ تر بودند که نشان دهنده روایی از نوع همگرا بود، همچنین پایایی مرکب (پایایی سازه) نشان دهنده ی آن است که مقادیر بدست آمده از خرده مقیاس ها از حد معیار ۰/۰۷ بیشتر می باشد و بنا براین موضوع AVE و CR پرسشنامه ها تایید می گردد.

جدول ۳. شاخص های برازش حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها و متغیرها پس از چهار گام تصحیح

نتیجه گیری	مقادیر به دست آمده	مقادیر مطلوب	شاخص های نیکویی برازش
-	۲۹۶/۷۵۴	Nil	χ^2 (آزمون)
برازش قابل قبول	۰/۹۷۶	≥ ۰.۹۰	(AGFI) تعدیل شده نیکویی شاخص
برازش قابل قبول	۰/۹۸۴	≥ ۰.۹۰	(NFI) برازش استاندارد شاخص
برازش قابل قبول	۰/۹۷۹	≥ ۰.۹۰	(CFI) تطبیقی برازش شاخص
برازش قابل قبول	۰/۰۴۱	≥ ۰.۰۰۸	(RMSEA) مجذورات تقریب خطای میانگین ریشه
برازش قابل قبول	۲/۷۴۷	≥ ۳	(χ^2 / df) درجات آزادی به کای مجذور نسبت
	۱۰۸	≤ ۰	(df) درجه آزادی

آماره های بدست آمده از سه شاخص تطبیقی، مطلق و مقتصد نشان می دهد که مدل بدست آمده پس از تصحیح دارای برازش های قابل قبول است و مدل در مسیر خطاها و واریانس های بدست آمده صحیح می باشد.

جدول ۴. آماره های وزنی رگرسیون و نسبت های بحرانی متغیرهای پژوهش

متغیر برون زا	جهت	متغیر درون زا	b	β	آماره t	P
ادراک ریسک	←	آسیب پذیری روانی	-۰/۴۵	-۰/۳۴۸	۴/۴۲۵	۰/۰۰۱
ایمنی هیجانی	←	آسیب پذیری روانی	-۰/۳۱۴	-۰/۱۹۳	۳/۲۳۳	۰/۰۰۲

مقادیر استاندارد شده و استاندارد نشده ی مسیرهای پیش بینی متغیرهای پژوهش برون زا را بر متغیر درون زا با یکدیگر را با توجه به مقدار t بدست آمده در مدل را نشان می دهد. به طور کلی تمامی مقادیر بدست آمده معنادار می باشد و نشان دهنده پیش بینی معنادار است.

جدول ۵. برآورد مستقیم مدل با روش حداکثر درست نمایی (ML)

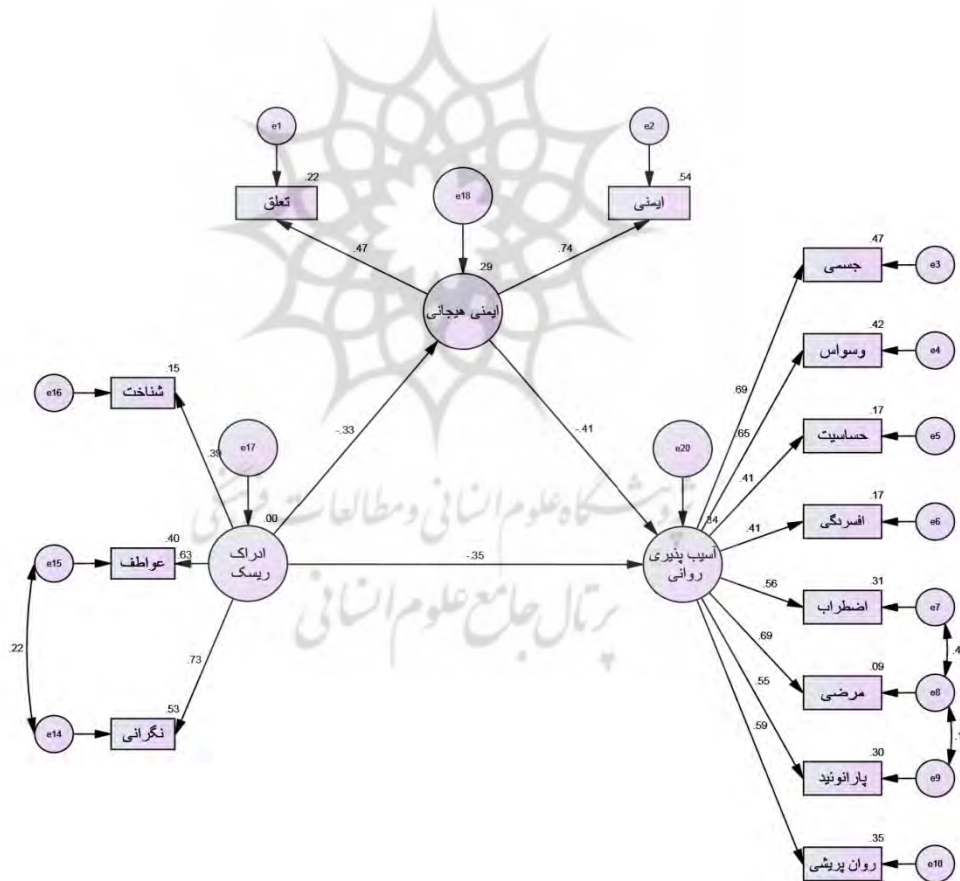
متغیر	b	β	R ²
ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی	-۰/۴۵	-۰/۳۴۸	۰/۱۷۴
ایمنی هیجانی بر آسیب پذیری روانی	-۰/۳۱۴	-۰/۱۹۳	۰/۰۶۰

با توجه به موارد فوق در جهت نتایج بدست آمده از مدل اندازه گیری می توان مدلی نهایی پژوهش بین متغیرهای آشکار و پنهان ترسیم نمود و به طور کلی مدل مفهومی تایید گردیده است. لذا می توان به بررسی فرضیه تحقیق پرداخت:

- ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی با میانجی گری نقش ایمنی هیجانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی اثر غیر مستقیم دارا می باشد. با توجه به جدول زیر، همان گونه که مشاهده می گردد، مسیرهای غیر مستقیم در نظر گرفته شده با توجه به مقادیر استاندارد شده (β)، به دست آمده، مسیر غیر مستقیم، ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی با میانجی گری ایمنی هیجانی با توجه به روش برآورد بوت استرپ مورد تایید واقع گردید.

جدول ۶. برآورد غیر مستقیم مدل با استفاده از روش بوت استرپ^۱

متغیر	B	حد پایین	حد بالا	معنی داری
ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی با میانجی گری نقش ایمنی هیجانی	۰/۳۳۶	۰/۲۴۶	۰/۴۳۹	۰/۰۰۰

شکل ۳. مدل نهایی مسیرهای آزمون شده به همراه آماره های پیش بینی استاندارد شده

1 bootstrap

نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، تعیین اثر ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی با میانجی گری نقش ایمنی هیجانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی در دانش آموزان بود و با توجه به مدل نهایی پژوهش به طور کلی اثرات مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم ۶۶ درصد از متغیر آسیب پذیری روانی توسط ادراک ریسک و ایمنی هیجانی قابل تبیین بود و به طور کلی مدل پژوهش مورد تایید واقع گردید. با توجه به نتایج تحلیل انجام شده، ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی با میانجی گری نقش ایمنی هیجانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی اثر غیر مستقیم دارا می باشد، تایید گردیده شد و این نتایج در جهت روابط این متغیرها همسو با یافته های معتمدی شلمزاری؛ خرامان و قمبری (۱۳۹۳)، بشارت، مسعودی و غلامعلی لواسانی (۱۳۹۳)، طهماسیان و غلامرضایی (۱۳۸۸)، هافمن و والاس (۲۰۱۸)، گیلسون (۲۰۱۸)، شیمتی و همکاران (۲۰۱۷)، دیویس، مارتین، استورگ اپل، ریبل و سیچتی (۲۰۱۶)، دهولندر، برون، آرهینفول، گراف و کلیشتاین گروبوش (۲۰۱۸)، سرسیمبنه، لالونگا، پروزا، پسینا و پینو (۲۰۱۶)، لوئیس، هال فیلیپس، موریش، گیل مور و کاسوف (۲۰۱۶)، آلفونسون و اوهمن (۲۰۱۵) می باشد.

در تبیین نتایج پژوهش حاضر می توان اذعان داشت که افراد دارای ادراک ریسک پایین، اولاً هیجان را غیرقابل تحمل می دانند و نمی توانند به آشفتگی و پریشانی شان رسیدگی نمایند، ثانیاً این افراد، وجود هیجان را نمی پذیرند و از وجود آن احساس شرم و آشفتگی می کنند زیرا که توانایی ریسک پذیری و مقابله ای خود با هیجانات رادست کم می گیرند. سومین مشخصه ی عمده ی تنظیم هیجانی افراد با ادراک ریسک پایین، تلاش فراوان این افراد برای جلوگیری از هیجانات منفی تجربه شده می باشد (سرسیمبنه، لالونگا، پروزا، پسینا و پینو، ۲۰۱۶). لازم به ذکر است که اگر این افراد قادر به تسکین این هیجانات نباشند، تمام توجه شان جلب این هیجان آشفته کننده می گردد و عملکردشان به طور قابل ملاحظه ای کاهش می یابد (آکین، درمیرچی و یلدز، ۲۰۱۶). افرادی که ادراک ریسک بهتر و به تبع ارزیابی و تنظیم مناسب هیجانی را در موقعیت ها بهتر دارا هستند، کمتر تاثیرات منفی افسردگی بر آن ها اعمال می گردد (مولین، ۲۰۱۴). ایمنی هیجان به عنوان فرآیندی که از طریق آن افراد هیجان هایشان را برای پاسخ به توقعات محیطی هشیارانه و ناهشیارانه تعدیل می کنند، در نظر گرفته می شود (هافمن و والاس، ۲۰۱۸).

در نتیجه گیری از یافته های این پژوهش می توان گفت که ریسک پذیری مختل، مهارتهای مقابله ای را تضعیف می کند، در نتیجه تعاملات شناختی (باورهای غیر منطقی مبارزه جویانه) و رفتاری (رفتارهای غیر موثر) ناکارآمد شکل میگیرد و این امر باعث می شود سلامت روانی فرد دچار مشکل شود و در نتیجه وی جهت رفع این حالات ناخوشایند روحی با نگاهی مثبت به واکنش ها و مقابله هیجانی بنگرد و نسبت به سلامت خود بی توجه باشد. همچنین افراد دارای ادراک ریسک پایین تر یا مختل، دارای نمره بالا در پرخاشگری، قانون شکنی و تکانشگری نیز بوده و گرایش های قوی تری برای

ارائه پاسخ‌های سوگیرانه به محرک های خطرناک یا غیر منتظره دارند (معتمدی شلمزاری؛ خرامان و قمبری، ۱۳۹۳). بنابراین به نظر می‌رسد باورهای مناسب اضطرابی از قابل توجه ترین علل روی آوری، حفظ و عود رفتارهای خود تخریبی که از جمله مهمترین آنها آسیب روانی است می‌باشند. ادراک ریسک بر آسیب پذیری روانی در نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی اثر مستقیم دارا می‌باشد، تایید گردیده شد و این یافته با نتایج معتمدی شلمزاری؛ خرامان و قمبری (۱۳۹۳)، دهلندر، برون، آرهینفول، گراف و کلیشتاین گروبووش (۲۰۱۸)، سرسیمنبه، لالونگا، پروزا، پسینا و پینو (۲۰۱۶)، لويس، هال فیلیپس، موریش، گیل‌مور و کاسوف (۲۰۱۶)، آلفونسون و اوهمن (۲۰۱۵) همسو می‌باشد.

آسیب پذیری روانی فرض می‌کند که ادراک های برخی ویژگی های موقعیت، تعیین کننده های مهم ترس و اضطراب هستند (میلز، لويس، هال فیلیپس، موریش، گیل‌مور و کاسوف ، ۲۰۱۶). در این الگو به جای تجربه های قبلی، ادراک های فرد از یک محرک یا موقعیت به عنوان جزء اصلی در ایجاد و نشان دادن ترس معرفی می‌شود (سرسیمنبه، لالونگا، پروزا، پسینا و پینو ، ۲۰۱۶). ادراک های مربوط به آسیب پذیری به عنوان یک ساختار شناختی فیلتر کننده اطلاعات و هدایت کننده تجربیات، عقاید، هیجان ها و رفتارها به کار می‌رود. وقتی فردی با یک ساختار شناختی مشخص وارد یک موقعیت می‌شود، این ساختار شناختی، تجربه زیست شناختی، روان شناختی و رفتاری از آن موقعیت را شکل می‌دهد. در تبیین دیگر این یافته می‌توان گفت که در مورد برخی افراد بر اساس دیدگاه رفتارگرایی، پاداش نهفته در فعالیت های پرخطر بر هر تنبیه احتمالی غلبه می‌کند و این افراد برای کسب هیجان های بیشتر که با توجه به تقویت های اجتماعی از گروه همسالان بر اساس نظریه اثر متقابل و مبادله ی اجتماعی در رویکرد فرهنگی اجتماعی یا مباحث درونی و شناختی بر اساس دیدگاه شناختی مثل حس خوشایندی کسب نموده اند، در نهایت گرایشی به خطرجویی و خطرپذیری دارند؛ اما، این قاعده در مورد افراد دارای هیجان خواهی زیاد، الزاماً و همواره صادق نیست؛ زیرا ریسک پذیری، منبع انگیزشی اصلی این افراد نبوده و آن ها تلاش دارند تا جای ممکن، احتمال بروز خطر را با اقدامات احتیاطی به حداقل برسانند. افراد با ریسک پذیری زیاد، موقعیت های پرخطر را کمتر تهدیدآمیز تفسیر کرده و همین امر به درگیری بیشتر آن ها در رفتارهای پرخطر منجر می‌شود (آکین، درمیرچی و یلدز ، ۲۰۱۶). از بعد شناختی سطوح بالاتر ادراک ریسک به تخمین زدن مزایای رفتار پرخطر بیش از معایب آن منجر می‌شود و این به نوبه خود سطوح بالاتر رفتار و آسیب پرخطر را پیش بینی می‌کند. ریسک پذیری در افراد اضطرابی دارای ساختاری است که احتمالاً با کنترل هیجان مرتبط است، زیرا پردازش هیجانی افراد اضطرابی در موقعیت پرفشار نامناسب عمل می‌کند، عدم ابراز هیجان به دلیل نقص در توانایی در پردازش و تنظیم هیجان ها یا بازداری آگاهانه تر ابراز هیجان است، که نهایتاً سبب می‌گردد که فرد توان مدیریت رفتاری کافی را دارا نباشد و توانایی آشکار سازی هیجان ها به صورت نمادین محدود است و در نتیجه، پیوند بین تجسم های نمادین هیجان ها با تصاویر ذهنی و لغات

ضعیف می شود و از نظر شناختی کمتر مهار پذیر خواهند بود. به این ترتیب، پردازش شناختی اطلاعات هیجانی و تنظیم هیجان ها به صورت های مختلف با مشکل مواجه می شود، که احتمال رفتارهای تخریب گرایانه و آسیب پذیری را نیز افزایش می دهد.

در تبیین دیگری از این پژوهش می توان اذعان داشت که با توجه به نظریات در حیطه ی آسیب روانی از عوامل تفاوت این افراد در این حوزه با افراد عادی در رفتارهای خودتخریب گرانه عدم تنظیم و ارزیابی مناسب هیجانی می باشد، و این افراد از نقص هیجانی در روابط همچون رد درخواست های هیجانی همسالان و درک توان فردی بر خوردار نیستند، سبب تصمیم هایی می گردد، که منجر به آسیب می شود و همزمانی خطاهای شناختی ناشی از ادراک نا صحیح و الگوهایی که بیان می دارد برای من شرایط متفاوت است در نتیجه هیجان پذیری این افراد را نیز متاثر می نماید که به نوبه ی خود این فرایند اضطراب زا است. ادراک اشتباه نقش خاصی در سازمان روانی و رفتاری آدمی دارند و تصورات کاملاً غلط و اشتباه درباره امور روزمره باعث به وجود آمدن باورهای غیر واقعی و غیر منطقی می شود (گیلسون، ۲۰۱۸). فرد در برخورد با رویدادهای زندگی توانایی شناسایی شیوه های رویارویی سالم را نداشته باشد در واکنش فعال نسبت به چالش های زندگی با دشواری روبرو خواهد شد و برای حل مشکلات زندگی خود به رفتارهای پرخطر و انحرافی پناه می برد. در نتیجه پردازش هیجانی به صورت میانجی عمل کرده و این زمینه را برای نگرش اضطرابی فراهم می نماید.

افراد اضطرابی روش های مثبت کنترل رفتار را در اختیار ندارند، و از طریق روش های نامعقول مانند اجتناب سعی در افزایش انگیزتگی خود دارند و نسبت به سلامتی خود بی اهمیت هستند، بنابراین اگر چه استفاده از این روش در کوتاه مدت و میزان پایین ممکن است به عنوان یک راهبرد مقابله ای انطباقی جلوه گر شود، اما در بلند مدت راهبرد غیر انطباقی است، زیرا وابستگی ایجاد می کند و در ارتباط با هیجانات منفی است. با افزایش باورهای ادراکی اشتباه، میزان خود تخریبی افزایش می یابد. این یافته با مفروضات بنیادی مدل عملکرد اجرایی خود نظم جویی ولز و متیوس همخوانی دارد. فرضیه اساسی در مدل عملکرد اجرایی خود نظم جویی این است که فراشناخت نقش مهمی در انتخاب و تداوم مکانیسم های مقابله ای ناسازگار دارد. همچنین می توان اینگونه بیان کرد که، افراد اضطرابی احتمالاً بدلیل برخورداری از سیستم بازداری رفتاری قوی تر، آسیب پذیرتر هستند. پیشنهاد می گردد برای مقابله با استرس ها یا فشارهای روانی و به تبع بهبود وضعیت روان شناختی افراد اضطرابی، راهکارهای مختلفی همانند راهبردهای شناختی (خودآگاهی) شامل آگاهی یافتن از احساسات خود و آگاهی یافتن از افکار خود، راهبردهای رفتاری همانند نظام های پشتیبانی، مشاوران حرفه ای، شوخ طبعی و پاداش به خود به کار گرفته شوند. همچنین از متغیرهای بسیار با اهمیت در حیطه ی وضعیت خانوادگی، حمایت های اجتماعی می باشد که در وهله ی نخست در جهت افزایش درک کاهش تنهایی توسط افراد بهبود یابد و سپس

خانواده ها و روابط با همسالان این افراد مورد بررسی قرار گیرد. همچنین در سطح خانوادگی می توان از راهبرد توجه اجتماعی یعنی گوش فرا دادن به مسائل، تأکید کردن، علاقمند بودن، تحسین و تشویق و اظهار برخی علائم مثبت استفاده نمود و موجب تقویت روحیه همبستگی و دوری از خشونت ورزی گردید.

منابع

- بشارت، محمد علی؛ مسعودی، مرضیه؛ غلامعلی لواسانی، مسعود (۱۳۹۳). ناگویی هیجانی و آسیب پذیری روانی - بدنی. اندیشه و رفتار ۹ (۳۴): ۴۷-۵۶.
- رنجبری، توحید؛ کریمی، جواد؛ محمدی، ابوالفضل؛ نوروزی، محمدرضا (۱۳۹۶). ارزیابی مدل آسیب پذیری سه گانه در پیش بینی اختلالات هیجانی. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران. ۲۳ (۴): ۴۰۸-۴۲۳
- سلاجقه، صادق؛ بخشانی، نورمحمد (۱۳۹۳). اثربخشی ترکیب مواجهه درمانی گروهی و آموزش مهارت‌های مقابله با استرس بر میزان اضطراب اجتماعی دانشجویان. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی. ۱۵، ۲، (۵۶): ۹۵-۱۰۴.
- شادایی، افسانه؛ قلتاش، عباس؛ رفاهی، ژاله (۱۳۹۴). کفایت شاخص های روان سنجی پرسشنامه ایمنی هیجانی نوجوانان. روش ها و مدل های روان شناختی، ۶ (۲۲): ۵۳-۷۸.
- شالچی، بهزاد؛ تنگستانی زاده، فریده؛ پرنیان خوی، مریم؛ یاقوتی آذری، شهرام (۱۳۹۶). رابطه ی هوش هیجانی، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و آسیب پذیری نسبت به اعتیاد با نقش واسطه ای نیازهای بنیادین روان شناختی در دانشجویان. فصلنامه علمی-پژوهشی اعتیادپژوهی. ۱۱ (۴۲): ۹۲-۷۱.
- طهماسیان، کارینه؛ غلامرضایی، مریم (۱۳۸۸). بررسی رابطه ی خود اثرمندی و طرد همسالان در نوجوانان. پژوهش های نوین روانشناختی، ۴ (۱۴): ۱۰۷-۱۲۳.
- فتحی آشتیانی، علی (۱۳۸۸). آزمون های روان شناختی - ارزشیابی شخصیت و سلامت روان. انتشارات بعثت.
- معمدی شلمزاری، عبدالله؛ خرامان، آزیتا؛ قمبری، بیتا (۱۳۹۳). بررسی دیدگان ناشی از حوادث شغلی با توجه به عوامل روان شناختی سخت رویی، حمایت اجتماعی ادراک شده و ادراک ریسک و آسیب های PTSD (اختلال استرس پس از سانحه) و افسردگی، نخستین همایش ملی علوم تربیتی و روان شناسی، مردودشت، شرکت اندیشه سازان مبتکر جوان.

- Akın, A., Demirci, İ., & Yıldız, E. (2015). Personal Self-Concept as Mediator and Moderator of the Relationship between Insight and Psychological Vulnerability. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(1).
- Bechar, M., VanderLaan, D. P., Wood, H., Wasserman, L., & Zucker, K. J. (2017). Psychosocial and psychological vulnerability in adolescents with gender dysphoria: A “proof of principle” study. *Journal of sex & marital therapy*, 43(7): 678-688.
- Crescimbene, M., La Longa, F., Peruzza, L., Pessina, V., & Pino, N. A. (2016, June). The seismic risk perception in Italy compared to some hazard, exposure and vulnerability indicators. In *International Conference of Urban Risk*.
- Davies, P. T., Martin, M. J., Sturge-Apple, M. L., Ripple, M. T., & Cicchetti, D. (2016). The distinctive sequelae of children’s coping with interparental conflict: Testing the reformulated emotional security theory. *Developmental psychology*, 52(10): 1646.
- Davies, P., & Cummings, E. (2005). Children’s perceived agency in the context of marital conflict: Relations with marital conflict over time. *Merrill-Palmer Quarterly*, 51, 121-144.
- Davies, P., Cummings, E., & Winter, M. (2004). Pathways between profiles of family functioning, child security in the interparental system, and child psychological problems. *Development and Psychopathology*, 16, 525- 550.
- Den hollander, G. C., Browne, J. L., Arhinful, D., van der Graaf, R., & Klipstein-Grobusch, K. (2018). Power Difference and Risk Perception: Mapping Vulnerability within the Decision Process of Pregnant Women towards Clinical Trial Participation in an Urban Middle-Income Setting. *Developing world bioethics*, 18(2): 68-75.
- Gilson, E. C. (2018). Beyond Bounded Selves and Places: The Relational Making of Vulnerability and Security. *Journal of the British Society for Phenomenology*, 49(3): 229-242.
- Grych, J. H., Harold, G. T., & Miles, C. J. (2003). A prospective investigation of appraisals as mediators of the link between interparental conflict and child adjustment. *Child development*, 74(4), 1176-1193.
- Hoffman, G. J., & Wallace, S. P. (2018). The cost of caring: Economic vulnerability, serious emotional distress, and poor health behaviors among paid and unpaid family and friend caregivers. *Research on aging*, 40(8): 791-809.
- Miles, M. P., Lewis, G. K., Hall-Phillips, A., Morrish, S. C., Gilmore, A., & Kasouf, C. J. (2016). The influence of entrepreneurial marketing processes and entrepreneurial self-efficacy on community vulnerability, risk, and resilience. *Journal of Strategic Marketing*, 24(1): 34-46.
- Mullin, A. (2014). Children, vulnerability, and emotional harm. *Vulnerability. New Essays in Ethics and Feminist Philosophy*, 266-287.

- Rundmo, T., & Iversen, H. (2004). Risk perception and driving behaviour among adolescents in two Norwegian counties before and after a traffic safety campaign. *Safety science*, 42(1), 1-21.
- Rundmo, T., Nordfjærn, T., Iversen, H. H., Oltedal, S., & Jørgensen, S. H. (2011). The role of risk perception and other risk-related judgements in transportation mode use. *Safety science*, 49(2), 226-235.
- Schimmenti, A., Passanisi, A., Caretti, V., Marca, L.L., Granieri, A., Iacolino, C., Gervasi, A.M., Maganuco, N.R., & Billieux, J. (2017). Traumatic experiences, alexithymia, and Internet addiction symptoms among late adolescents: A moderated mediation analysis. *Addictive Behaviors*, 64, 314-320.
- Wickens, C. D., Horrey, W. J. (2008). Models of attention, distraction, and highway hazard avoidance. *Driver distraction Theory, effects and mitigation*. 79-249.

Mediating role in the relationship between perceived risk of emotional safety psychological vulnerability in adolescents with social anxiety disorder

Maryam Darzi Azadboni¹, Mohammadkazem Fakhri^{2*}, Bahram Mirzaian³

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to model the mediating role of emotional immunity in the relationship between risk perception and psychological vulnerability in adolescents with social anxiety disorder.

Method: The method of this research was correlation research based on structural equation modeling method. The statistical population of this study was all first grade students in the second-high school of Sari in the academic year of 1398-98. 260 individuals were selected using stage sampling method and responded to Randomo & Aborson Risk Perception Questionnaire (2004), Social Anxiety Inventory (SPI), Psychological Injury Questionnaire (SCL-25) and Bruner et al. (2008) Emotional Safety Scale. They gave. Structural equation test was used for data analysis.

Results: Results showed that the research model was fit and 66% of the variable of psychological vulnerability could be explained by risk perception and emotional safety. There was also a significant negative correlation between the components of risk perception and emotional safety with psychological vulnerability.

Conclusion: The results showed that risk perception has an indirect effect on emotional vulnerability mediated by the role of emotional safety in adolescents with social anxiety disorder.

Keywords: Emotional Safety, Risk Perception, Psychological Injury

---

1 PhD Student in General Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

2 Assistant Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran mk.fakhri2@gmail.com

3 Assistant Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.